

بررسی سطح سازگاری و نظام ارزشی در زنان

علی فتحی آشتیانی^{۱*}، Ph.D.، هاله آزرمی^{۲**}، M.Sc.، طاهره الهی^{۳**}، M.Sc.، زهرا کاتب^{۴*}، B.Sc.،
حمید طرخورانی^{۵*}، M.D.

آدرس مکاتبه: * دانشگاه علوم پزشکی بقیه... (عج) - مرکز تحقیقات علوم رفتاری - تهران - ایران

** دانشگاه تربیت مدرس - گروه روانشناسی - تهران - ایران

تاریخ اعلام وصول: ۱۳۸۵/۶/۲۸ تاریخ دریافت مقاله اصلاح شده: ۱۳۸۶/۲/۱۷ تاریخ اعلام قبولی مقاله: ۱۳۸۶/۲/۲۰

خلاصه

مقدمه: این تحقیق با هدف تعیین نظام ارزشی و سطح سازگاری زنان شاغل در سپاه صورت گرفته است.
مواد و روش کار: این پژوهش از نوع توصیفی مقطعی می‌باشد. ۶۶۲ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند و پرسشنامه نظام ارزشی، پرسشنامه سازگاری و پرسشنامه مشخصات فردی - خانوادگی را تکمیل کردند. داده‌های به دست آمده با روشهای آماری t-Student و تحلیل واریانس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.
نتایج: ترجیح‌های ارزشی در کل نمونه به ترتیب عبارتند از: ارزشهای مذهبی، ملی، اجتماعی، خانوادگی، علمی، اقتصادی، هنری، فردی، سیاسی و ارزش جهانی‌سازی. سازگاری خوب با ترجیح ارزش مذهبی رابطه مثبت و با ترجیح ارزش اقتصادی و جهانی‌سازی رابطه منفی داشت ($P < 0/05$).
بحث: وقتی دیدگاه فرد به سمت ارزشهای اقتصادی و جهانی شدن (تمایل به غرب و غرب‌گرایی، فمینیسم و...) سوق پیدا می‌کند، به ویژه مورد اخیر که با فرهنگ و ارزش‌های حاکم بر جامعه هماهنگ نیست، سازگاری کاهش می‌یابد.

واژگان کلیدی: سازگاری، نظام ارزشی، زنان شاغل.

مقدمه

مؤثر و هماهنگ او با موقعیتی می‌گردد که در آن قرار گرفته است. بنابراین دستیابی به یک حد مطلوب از سازگاری در حیطه‌های مختلف، امکان رشد و تحول، رفع نیازها و خواسته‌ها و تحقق آرمانهای فرد و در نتیجه سازمان را امکان پذیر و یا تسهیل می‌نماید [۱].

سازگاری، انعکاسی از تعامل فرد با دیگران یا رضایت از نقشهای خود و نحوه عملکرد در نقشهاست که به احتمال زیاد تحت تأثیر شخصیت قبلی، فرهنگ و انتظارات خانواده قرار دارد. فرد سازگار نسبت به خود واقع بین است، بدین معنا که درباره انگیزه‌هایش خود را فریب نمی‌دهد و هدفهای قابل دسترسی برای خود طرح

انسان موجودی اجتماعی است و در بسیاری از شؤون زندگی خود با افراد جامعه در رابطه و فعل و انفعال مداوم قرار دارد. در چنین شرایطی، او ناگزیر از دستیابی به نوعی سازگاری رضایت بخش است. در این فرآیند، سازگاری و رفع نیازها و تحقق خواسته‌ها، انسان خود را در شرایطی مشحون از مقررات، محدودیتها، امر و نهی‌ها، معیارها و آداب و رسوم اجتماعی می‌بیند و او باید خود را با این شرایط تطبیق دهد. در واقع می‌توان گفت که سازگاری، برقراری یک رابطه روانشناختی رضایت بخش میان خود و محیط است و به آن دسته از پاسخهای فرد گفته می‌شود که باعث سازش

۱- استاد دانشگاه علوم پزشکی بقیه... (عج) - نویسنده مسؤول

۳- دانشجوی دکتری دانشگاه تربیت مدرس

۵- پزشک عمومی دانشگاه علوم پزشکی بقیه... (عج)

۲- کارشناس ارشد دانشگاه تربیت مدرس

۴- کارشناس دانشگاه علوم پزشکی بقیه... (عج)

لطف آبادی بر اساس موارد فوق، ۱۰ ارزش فردی، خانوادگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، هنری، علمی و نظری، دینی، ملی و جهانی شدن را مطرح کرده است [۸] که در این تحقیق رابطه بین این ارزشها با سطح سازگاری کلی در زنان شاغل در سپاه مورد بررسی قرار گرفته است. این پژوهش در صدد پاسخگویی به این سؤال است که آیا ده ارزش مطرح شده با سازگاری کارکنان رابطه‌ای دارند یا نه و اگر رابطه وجود دارد به چه صورت است.

مواد و روش کار

پژوهش حاضر یک پژوهش توصیفی-مقطعی می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق را کلیه زنان شاغل در سپاه با عضویت رسمی یا قراردادی که حداقل ۶ ماه از عضویت آنها گذشته بود، تشکیل می‌دهد. به منظور نمونه‌گیری ابتدا از بین استان‌های کشور، ۹ استان اصفهان، آذربایجان شرقی، کردستان، کرمانشاه، خوزستان، فارس، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی و گیلان به صورت تصادفی ساده انتخاب گردید. به این استانها، استان تهران به دلیل اهمیت و تعداد زنان شاغل در آن اضافه شد. سپس به نسبت زنان شاغل در هر استان از کل جامعه مورد مطالعه، تعداد نمونه از هر استان تعیین گردید. بر این اساس ۳۴۰ نفر از استان تهران و ۳۲۲ نفر از ۹ استان دیگر و در مجموع ۶۶۲ نفر انتخاب گردید. پس از جلب موافقت شفاهی، توضیح لازم در مورد هدف تحقیق و شیوه تکمیل پرسشنامه‌ها داده شد.

ابزار اندازه‌گیری در تحقیق حاضر شامل ۳ پرسشنامه سازگاری، نظام ارزشی و مشخصات فردی- خانوادگی بود.

پرسشنامه سازگاری بل: این پرسشنامه، دارای ۱۶۰ سؤال می‌باشد که با پاسخهای بلی، خیر و نمی‌دانم مشخص می‌شوند؛ این پرسشنامه، سازگاری فرد را در ۵ بعد خانوادگی، بهداشتی، اجتماعی، عاطفی و شغلی می‌سنجد [۹]. این پرسشنامه توسط بهرامی بعد از ترجمه و ویرایش بر روی ۲۰۰ نفر به صورت تصادفی اجرا شد. نتایج برای ارزیابی به رایانه سپرده شد و پس از انجام عملیات آماری مورد نیاز، سوالاتی که موجب کاهش اعتبار آزمون شده بودند، شناسایی گردید و با حذف آنها ۱۶۰ سؤال به ۸۰ سؤال که تأمین کننده تمام بخش‌های قابل محاسبه از قبیل سازگاری کلی، سازگاری در خانه، سازگاری بهداشتی، سازگاری اجتماعی، سازگاری عاطفی و سازگاری شغلی بود، کاهش یافت

می‌کند، لذا از تعارضات غیر لازم پرهیز نموده، با مشکلات شخصی خود به طور عینی برخورد می‌کند. شخص سازگار کسی است که می‌تواند انگیزه‌ها و هدفهایش را عوض کند، بدون آن که آنها را با مکانیزمهای دفاعی تغییر شکل دهد [۲].

از دیدگاه روانشناسی شناختی انسان سازگار به کسی اطلاق می‌گردد که توانایی و قدرت پردازش صحیح اطلاعات را داراست و چون قادر به چنین کاریست، یک نظام ارزشی واقع بینانه برای خود تنظیم می‌کند تا تحت تأثیر نوسانات روانی دردناک و اختلاف با دیگران، دچار آسیب نشود؛ این روند به او کمک می‌کند تا به احساس بهتری دست یابد. در میان عوامل متعدد مؤثر بر سازگاری افراد می‌توان به گرایشها و ارزشها اشاره نمود؛ چرا که به هر میزان این گرایشها منطبق بر فرهنگ و ارزشهای حاکم بر جامعه باشد به همان نسبت سطح سازگاری افراد مطلوب‌تر خواهد بود. جهت‌گزینی و درجه نیرومندی رغبت‌ها، نگرشها و ارزشهای هر فرد یکی از مهمترین جنبه‌های شخصیت اوست. این ویژگیها به صورت بارزی در سازگاری تحصیلی، شغلی، روابط بین فردی و بهره‌مندی از فعالیت‌های غیر شغلی و سایر حوزه‌های مهم زندگی اثر می‌گذارند [۳].

ارزشها در واقع انعکاسی از نیازهای مادی و روانی انسان و تبلوری از وضعیت ارتباط متقابل و روابط اجتماعی هستند که به تعبیر گوناگون از جمله احساسات ریشه‌دار و تعیین بخش رفتار [۴]، نگرش بنیادی ناظر بر اهداف [۵]، نوعی آرمان و مطلوبیت بخش شیوه بودن یا عمل [۶] و نوعی الگوی اجتماعی و معیاری برای تنظیم رفتار [۳] تعریف گردیده است.

پریدی از پنج ارزش کلی نام می‌برد که شامل حقیقت (صداقت، فهم و شعور، خودآگاهی، راستگویی، پرسش و تحقیق، عقل و خرد، علاقه‌مندی، اندیشه و صراحت)، توجه و مراقبت (عشق، بخشش، تقسیم کردن، مهربانی، توجه و مراقبت، کمک کردن، تأیید کردن، انسانیت و گذشت)، صلح و آرامش (بردباری، آرامش روحی، عزت نفس، رضایت و خشنودی خاطر، تمرکز حواس، مراقبه، خود کنترلی، دلبستگی و خویشتن‌داری)، وظیفه شناسی (برابری، سودمندی، توجه و احترام، مسؤولیت، چاره اندیشی، خودیاری، برقراری نظم، خوب کار کردن و احترام به زندگی) و عدالت (همکاری، همبستگی، وحدت، عدم خشونت، مطیع قانون بودن، خدمات اجتماعی، احتیاط، مهربانی، ادب و احترام) می‌باشد [۷].

آمده است [۸].

در تحقیق حاضر از روشهای آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و روشهای آمار استنباطی (آزمون t و روش تحلیل واریانس) برای آنالیز آماری و تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شده است.

نتایج

میانگین سنی افراد شرکت کننده ۳۵/۳۰ سال و انحراف معیار آن ۵/۸۹ سال بود. سن ۱۹/۶ درصد افراد ۲۹ سال و کمتر، ۵۵/۶ درصد بین ۳۰ تا ۳۹ سال و ۲۵ درصد ۴۰ سال و بیشتر بود.

ترجیح‌های ارزشی در کل نمونه همان گونه که در جدول شماره ۱ مشاهده می شود، به ترتیب عبارت بودند از: ارزشهای مذهبی (۶۷/۲۲ درصد)، ارزشهای ملی (۶۱/۹۷ درصد)، ارزشهای اجتماعی (۶۱/۴۱ درصد)، ارزشهای خانوادگی (۵۸/۵۷ درصد)، ارزشهای علمی (۳۹/۱۲ درصد)، ارزشهای اقتصادی (۳۵/۵۷ درصد)، ارزشهای هنری (۳۳/۷۰ درصد)، ارزشهای فردی (۳۳/۶۴ درصد)، ارزشهای سیاسی (۳۰/۸۶ درصد) و ارزش جهانی‌سازی (۲۰/۵۹ درصد). به علاوه سطح سازگاری افراد نمونه مورد بررسی بر اساس میانگین و انحراف معیار به سه سطح خوب، متوسط و ضعیف تقسیم گردید.

سازگاری در سطح خوب به ترتیب مربوط بود به سازگاری شغلی، هیجانی، بهداشتی، خانوادگی و اجتماعی. در مجموع سازگاری در حد خوب در همه موارد بیشتر از سازگاری در حد ضعیف یا نارضایتی بود. به طور نمونه در سازگاری خانوادگی ۱۷/۸ درصد سازگاری در حد خوب و ۹/۴ درصد سازگاری در حد ضعیف بود؛ در سازگاری شغلی نیز ۲۶/۳ درصد از شغل خود راضی، ۱۷/۲ درصد نارضی و مابقی در حد متوسط بودند.

به منظور بررسی رابطه بین نظام ارزشی و سطح سازگاری کلی بر اساس سه سطح خوب، متوسط و ضعیف، با استفاده از روش تحلیل واریانس جدول ۲ تنظیم شده است.

در جدول ۲ میانگین و انحراف معیار سطوح سازگاری کلی و مؤلفه‌های نظام ارزشی و خلاصه نتایج تحلیل واریانس آن آمده است. همانطور که ملاحظه می‌شود رابطه معناداری بین سازگاری کلی با ارزشهای مذهبی و جهانی وجود دارد ($P < 0.01$) و در سایر موارد تفاوت معنادار نیست.

[۱۰]. اعتبار این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد. در پژوهش دیگری این پرسشنامه بر روی ۱۵۰ نفر از دانشجویان شاغل به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه مورد بررسی قرار گرفت که اعتبار آزمون ۸۰ سؤالی بل با روش ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۸ به دست آمد [۱۱].

پرسشنامه نظام ارزشی لطف‌آبادی: این پرسشنامه،

شامل ۴۵+۹۰ سؤال برای سنجش ۱۰ مقوله در نظام ارزشی شخص در حوزه های گوناگون فردی، خانوادگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، هنری، علمی، دینی، ملی و جهانی شدن است. با استفاده از این پرسشنامه، هم به ترجیح ارزشی در ۱۰ مقوله فوق و هم به شدت جهت‌گیری ارزشی در هر یک از این مقوله‌ها دسترسی پیدا می‌کنیم. در ۴۵ سؤال اصلی پرسشنامه، هر سؤال (که خود دارای دو سؤال تکمیلی نیز هست) دارای یک تقابل ارزشی دوگانه است. ارزشهای فردی بیانگر میزان فردیت‌گرایی، سودجویی شخصی، رفاه و آسایش شخصی، شادمانی، شوق زندگی، درستکاری، تعادل روانی و ... است. ارزشهای خانوادگی حاکی از تعلق، وفاداری، مراقبت، امنیت خانواده و ... است. ارزشهای اقتصادی نیز اهمیت ثروت، مالکیت، پیشرفت اقتصادی، سودمندی امور و ... را در برمی‌گیرد. ارزشهایی سیاسی شامل مسائل مربوط به قدرت و تسلط، آزادی، برابری، احزاب سیاسی، مسؤولیت شهروندی و ... است. ارزشهای اجتماعی شامل صمیمیت در روابط انسانی، مشارکت، قانون مداری، نظم اجتماعی، مسؤولیت‌پذیری، نگرشهای اجتماعی و ... است. ارزشهای هنری حاکی از زیبایی دوستی، توجه به آثار هنری، آفرینش هنری، تحسین زیباییهای طبیعی، جاودانگی جمال و ... است. ارزشهای علمی و نظری شامل حقیقت‌جویی، تجربه‌گری و استدلالی بودن، خردمندی، سازمان دادن به معرفت، انتقادگری و ... است. ارزشهای دینی شامل باورهای قدسی، تجربه و عملکرد دینی، پرهیزگاری، وحدت‌جویی، گرایش عرفانی و ... است. ارزشهای ملی شامل ایران‌دوستی، تعلق به فرهنگ ملی، امنیت ملی، دفاع از سرزمین و ... است.

ارزشهای جهانی شدن شامل نگرش به غرب و غرب‌گرایی، نگرش به جهانی شدن، نگرش به مسأله فمینیسم و ... می‌باشد. تعیین اعتبار این پرسشنامه بر اساس یک نمونه آمار ۵۶۸ نفری و با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ برای کل مقیاس به دست

جدول ۱: ترجیح‌های ارزشی در کل نمونه مورد بررسی

نظام ارزشی									
فردی	خانوادگی	اقتصادی	سیاسی	اجتماعی	هنری	علمی	مذهبی	ملی	جهانی
۳۳/۶۴	۵۸/۵۷	۳۵/۵۷	۳۰/۸۶	۶۱/۴۱	۳۳/۷۰	۳۹/۱۲	۶۷/۲۲	۶۱/۹۷	۲۰/۵۹
۱۶/۰۹	۱۴/۱۹	۱۴/۷۳	۱۷/۶۹	۱۴/۰۹	۱۴/۳۲	۱۳/۴۲	۱۶/۶۳	۱۲/۲۶	۱۲/۷۶
میانگین									
انحراف معیار									

جدول ۲: شاخصهای آماری سطوح سازگاری و نظام ارزشی

نظام ارزشی										شاخصهای آماری	
فردی	خانوادگی	اقتصادی	سیاسی	اجتماعی	هنری	علمی	مذهبی	ملی	جهانی	سطح سازگاری	میانگین
۳۱/۶۳	۵۶/۳۴	۳۳/۰۹	۳۲/۸۵	۶۱/۷۱	۳۵/۱۲	۴۰	۶۹/۳۵	۶۳/۷۴	۱۹/۹۲	خوب	میانگین
۱۶/۶۱	۱۴/۴۴	۱۴/۹۹	۱۶/۶۷	۱۵/۷۲	۱۳/۹۹	۱۳/۹۱	۱۵/۹۳	۱۱/۲۶	۱۳/۰۹	انحراف معیار	
۳۳/۷۱	۵۹/۲۴	۲۵/۷۹	۳۰/۴۱	۶۱/۶۰	۳۳/۴۶	۳۹/۳۱	۶۷/۷۶	۶۱/۵۸	۱۹/۸۶	متوسط	میانگین
۱۵/۵۸	۱۴/۱۰	۱۴/۱۰	۱۷/۸۴	۱۳/۴۳	۱۴/۲۳	۱۳/۵۳	۱۶/۲۳	۱۱/۸۷	۱۱/۹۲	انحراف معیار	
۳۵/۸۶	۵۸/۳۴	۳۷/۶۸	۳۰/۴۰	۶۱/۲۰	۳۳/۰۳	۳۷/۱۷	۶۲/۲۲	۶۱/۵۲	۲۴/۶۵	ضعیف	میانگین
۱۷/۴۴	۱۴/۱۲	۱۶/۷۷	۱۸/۲۳	۱۴/۸۴	۱۵/۱۵	۱۲/۲۱	۱۸/۳۸	۱۴/۸۰	۱۵/۰۷	انحراف معیار	
۱/۹۱	۲/۰۲	۲/۸۱	۰/۹۴	۰/۵۳	۰/۷۷	۱/۳۵	۵/۷۸	۱/۵۷	۵/۹۷	مقدار F	
۰/۱۴۸	۰/۱۳۳	۰/۰۶	۰/۳۸۸	۰/۶۵	۰/۴۶	۰/۲۵	۰/۰۰۳	۰/۲۰۵	۰/۰۰۳	سطح معناداری (P value)	

جدول ۳: شاخصهای آماری سطوح سازگاری و شدت ترجیح‌های ارزشی

نظام ارزشی										شاخصهای آماری	
فردی	خانوادگی	اقتصادی	سیاسی	اجتماعی	هنری	علمی	مذهبی	ملی	جهانی	سطح سازگاری	میانگین
۷۱/۵۶	۸۲/۸۵	۶۷/۶۳	۶۴/۸۹	۸۱/۴۷	۶۷	۷۴/۳۵	۸۲/۹۶	۸۲/۳۴	۵۲/۰۶	خوب	میانگین
۱۲/۳۸	۱۲/۴۲	۱۳/۸۸	۱۴/۲۹	۱۱/۶۱	۱۴/۴۹	۱۲/۵۱	۱۲/۶۷	۱۳	۱۵/۸۸	انحراف معیار	
۷۴/۲۲	۸۳/۹۴	۷۰/۴۴	۶۷/۴۴	۸۲/۰۳	۶۸/۵۷	۷۵/۵۵	۸۴/۰۵	۸۲/۷۷	۵۵/۹۳	متوسط	میانگین
۱۱/۵۹	۱۲/۴۵	۱۳/۰۳	۱۵/۴۷	۱۲/۵۴	۱۳/۷۴	۱۲	۱۲/۳۳	۱۰/۷۲	۱۷/۰۴	انحراف معیار	
۷۳/۵۳	۸۳/۱۳	۷۱/۸۷	۶۶/۸۰	۷۹/۴۱	۶۸/۴۴	۷۳/۴۰	۷۸/۹۶	۸۰/۶۲	۵۹/۲۸	ضعیف	میانگین
۱۲/۴۲	۱۰/۷۷	۱۲/۰۴	۱۳/۷۲	۱۱/۰۵	۱۲/۹۲	۱۳/۵۳	۱۳/۳۶	۱۱/۶۲	۱۸/۰۸	انحراف معیار	
۲/۴۱	۰/۴۷	۳/۲۵	۱/۳۸	۱/۸۸	۰/۶۳	۱/۴۳	۶/۶۵	۱/۴۵	۳/۶۸	مقدار F	
۰/۰۹	۰/۶۲	۰/۰۳۹	۰/۲۵۱	۰/۱۵۲	۰/۵۳	۰/۲۳۸	۰/۰۰۱	۰/۲۳۵	۰/۰۲۶	سطح معناداری (P value)	

کلی

و نظام ارزشی جهانی‌سازی وجود دارد. بدین معنا که در سازگاری کلی خوب و متوسط گرایش به ارزشهای جهانی‌سازی کمتر از زمانی است که سازگاری کلی در حد ضعیف می‌باشد. به منظور نشان دادن رابطه بین سطح سازگاری کلی و شدت ترجیح نظام ارزشی با استفاده از روش تحلیل واریانس جدول ۳ تنظیم شده است. در جدول شماره ۳، میانگین و انحراف معیار

نتایج آزمون کمترین خطای معنادار (Least Statistical Discrepancy) هم بیانگر رابطه مثبت و معنادار بین سطح سازگاری کلی خوب و متوسط با نظام ارزشی مذهبی است. یعنی وقتی نظام ارزشی مذهبی در حد بالا باشد، سازگاری کلی نیز بالاست. همچنین نتایج به دست آمده از آزمون کمترین خطای معنادار (LSD) در رابطه با سازگاری کلی و نظام ارزشی جهانی‌سازی نشان می‌دهد که رابطه منفی و معنادار بین سازگاری

سطح سازگاری کلی و شدت ترجیح‌های نظام ارزشی و نتایج تحلیل واریانس آن آمده است. همان طور که ملاحظه می‌شود رابطه معناداری ($P < 0/05$ تا $P < 0/01$) بین سطح سازگاری کلی و شدت ترجیح‌های نظام ارزشی در مؤلفه‌های اقتصادی، مذهبی و جهانی‌سازی وجود دارد. نتایج آزمون کمترین خطای معنادار (LSD) نیز نشان دهنده رابطه منفی و معنادار بین سازگاری کلی خوب با سازگاری کلی متوسط و ضعیف در رابطه با مؤلفه اقتصادی ترجیح‌های ارزشی است. بدین معنا که سازگاری خوب با ترجیح ارزشی اقتصادی رابطه منفی دارد؛ یعنی هر چه سازگاری بالاتر باشد، شدت ترجیح ارزش اقتصادی کمتر است. نتایج LSD در رابطه با سازگاری کلی و شدت ترجیح مذهبی، نشان دهنده رابطه مثبت و معنادار بین سازگاری کلی خوب و متوسط در مقایسه با سازگاری کلی ضعیف در رابطه با مؤلفه ترجیح‌های ارزشی مذهبی است. نتایج به دست آمده از LSD در مورد سازگاری کلی و ترجیح ارزش جهانی‌سازی، بیانگر رابطه منفی و معنادار بین سازگاری کلی و شدت ترجیح ارزش جهانی‌سازی است. یعنی وقتی سازگاری کلی در حد خوب است، گرایش به ترجیح ارزش جهانی‌سازی کم می‌باشد و بر عکس وقتی سازگاری کلی در حد ضعیف است، گرایش به ترجیح ارزش جهانی‌سازی بالاتر است.

بحث

نتایج به دست آمده نشان داد بین سازگاری کلی با ارزش‌های مذهبی و جهانی‌سازی تفاوت معنادار وجود دارد. بدین معنی که رابطه مثبت و معناداری بین سطح سازگاری کلی خوب و متوسط با نظام ارزش مذهبی وجود دارد، یعنی وقتی نظام ارزش مذهبی در حد بالاست، سازگاری کلی نیز بالاست. برعکس رابطه منفی و معناداری بین سازگاری کلی و نظام ارزش جهانی وجود دارد. بدین معنا که در سازگاری کلی خوب و متوسط گرایش به ارزش‌های جهانی‌سازی کمتر از زمانی است که سازگاری کلی در حد ضعیف می‌باشد. این نتیجه هماهنگ با سایر پژوهش‌هاست که نشان داده‌اند که ارزش مذهبی، متغیری مهم و اثرگذار در کاهش خودکشی، کاهش استفاده از مواد مخدر، کاهش رفتار بزهکارانه، کاهش اضطراب و ناراحتی روانی و افزایش خشنودی از ازدواج است [۱۴-۱۲].

به علاوه با توجه به دیدگاه روانشناسی شناختی که انسان سازگار

را کسی می‌داند که توانایی و قدرت پردازش صحیح اطلاعات را داراست و چون قادر به چنین کاریست یک نظام ارزشی واقع‌بینانه برای خود تنظیم می‌کند تا تحت تأثیر نوسانات روانی دردناک و اختلاف با دیگران، دچار آسیب روانی نشود؛ این روند به او کمک می‌کند تا به احساس بهتری دست یابد. آناستازی معتقد است در میان عوامل مؤثر بر سازگاری افراد می‌توان به گرایشها و ارزش‌ها اشاره نمود و به هر میزان که این گرایش‌ها و ارزش‌ها منطبق بر فرهنگ و ارزش‌های حاکم بر جامعه باشد، به همان نسبت سطح سازگاری افراد مطلوب‌تر خواهد بود [۳]، توجه به نتیجه به دست آمده در این بررسی و ارتباط مثبتی که بین ارزش‌های مذهبی و سطح سازگاری وجود دارد، این دیدگاه را تأیید می‌کند. برعکس وقتی این گرایش‌ها و ارزش‌ها منطبق بر فرهنگ و ارزش‌های حاکم بر جامعه نیستند، ارتباط معکوسی بین آنها پدیدار خواهد شد و همان طور که این تحقیق نیز نشان داد، وقتی دیدگاه فرد به سمت جهانی شدن (تمایل به غرب و غرب‌گرایی، فمینیسم و ...) سوق پیدا می‌کند که با فرهنگ جامعه و ارزش‌های حاکم بر آن هماهنگ نیست، سازگاری کاهش می‌یابد. مقایسه این نتیجه با نتایج برخی از تحقیقات [۱۵] هماهنگ و نشان دهنده تفاوت و تعارض بین ارزش‌های دینی با ارزش‌های جهانی شدن است. بر اساس تحقیق اینگلهارت، نظام ارزشی در کشورهای پیشرفته صنعتی غربی، به جای این که بر ارزش‌های دینی مبتنی باشد، بر جایگزین‌هایی چون تجدید تعریف خانواده، برابری کامل جنسیتی، حذف ایدئولوژی از زندگی اجتماعی، جهت‌گیری بر لذت جویی شخصی و ... مبتنی است [۱۶].

همچنین نتایج به دست آمده نشان داد بین سطح سازگاری کلی و ترجیح نظام ارزشی در ارزش‌های اقتصادی، مذهبی و جهانی رابطه معنادار وجود دارد. به عبارت دیگر سازگاری خوب با ترجیح ارزش مذهبی رابطه مثبت و با ترجیح ارزش اقتصادی و جهانی رابطه منفی دارد؛ یعنی که وقتی سازگاری کلی در حد خوب و بالاست گرایش به ترجیح ارزش مذهبی زیاد و گرایش به ترجیح ارزش اقتصادی و جهانی کم می‌شود و برعکس. نلسن در تحقیق خود نشان داد که ارزش دینی و مذهبی در افرادی که والدینشان با هم سازگاری بیشتری دارند، بالاتر است [۱۷]؛ پژوهش جانسون نیز نشان داد افرادی که به ارزش‌های مذهبی تعهد بیشتری دارند، سازگارترند و والدین خود را گرم‌تر، با محبت‌تر و پذیرنده‌تر از

Palo Alto: Consulting Psychological Press 1961.

۱۰- جوان شیخی ت. بررسی رابطه وضعیت فرهنگی- اجتماعی خانواده با میزان سازگاری اجتماعی دانشجویان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا (س)؛ تهران. ۱۳۸۰.

۱۱- خالق باقری ر. بررسی رابطه بین طرحواره های جنسیتی و سازگاری اجتماعی نوجوانان شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا (س)؛ تهران. ۱۳۸۱.

12- Gartner J, Larson DB, Allen G. Religious commitment and mental health: A review of the empirical literature. *Journal of Psychology and Theology* 1991; 19(1): 6-25.

13- Lindenthal JJ, Myers JK, Pepper MP, Stern MS. Mental status and religious behavior. *Journal for the Scientific Study of Religious* 1970; 9: 143-149

14- Sprowski MJ, Houghston MJ. Prescription for happy marriage adjustment and satisfaction of couples married 50 years or more. *Family Coordinator* 1978; 27: 321-327.

15- Inglehart RF. World values survey. Institute for Social Research. The University of Michigan 1999.

16- Inglehart RF. The silent revolution: Changing values and political styles in advanced industrial society. Princeton University Press 1977.

17- Nelsen HM. Gender differences in the effects of parental discord on preadolescent religiousness. *Journal for the Scientific study of Religion* 1981; 20: 351-360.

18- Dudley RL, Wisbey RL. Relationship of parenting styles to commitment to the church among young adults. *Religious Education* 2000.

19- Hergenhahn BR, Olson MH. An introduction to theories of personality. 5th ed. Prentice Hall 1999.

افرادی می‌دانند که این ارزش‌ها را طرد کرده‌اند؛ نتایج بررسی ما نیز با این یافته‌ها هماهنگ است. به علاوه دادلی و ویسبی مهمترین عامل برای تعهد مذهبی را حضور گرم و روابط حمایتی و مراقبتی والدین با فرزندان می‌دانند [۱۸] و چون نظام ارزشی به عنوان درونی‌ترین جنبه شخصیت و هویت، شکل دهنده پایه‌های نظام رفتاری افراد است، وقتی سازگاری در حد بالاست گرایش به ارزش‌های اقتصادی و جهانی کمتر بروز می‌کند؛ این یافته همان چیزی است که هرگنهان و اولسون از آن به عنوان ارزشهایی یاد می‌کنند که موجب هویت می‌شود و افراد بدون آن، احساس بیگانگی کرده، هویت و اهمیت خود را از دست می‌دهند [۱۹].

منابع

۱- رضایور ز. بررسی رفتار سازگاری اجتماعی دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان پاکدشت. معاونت برنامه ریزی و نیروی انسانی و آموزش عمومی؛ ۱۳۷۹.

۲- سلطانی نژاد ز. بررسی رابطه بین سازگاری و سلامت عمومی در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا (س)؛ تهران. ۱۳۸۳.

۳- آناستازی ا. روان آزمایی. ترجمه براهنی م ن. مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران؛ ۱۳۷۹.

۴- کوئن ب. درآمدی بر جامعه شناسی. ترجمه تلاخی م. چاپ اول؛ تهران: فرهنگ معاصر، ۱۳۷۰.

۵- روشه گ. کنش اجتماعی. ترجمه زنجانی زاده ه. مشهد: انتشارات دانشگاه فردوسی، ۱۳۷۹.

۶- جانسون چ. تحول انقلابی. ترجمه الیاسی ح. تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۳.

7- Safrit RD, Conklin NL, Jones JM. Extension's values: A bridge across turbulent times. *Journal of Extension* 1995; 33 (1).

۸- لطف آبادی ح، نوروزی و. نظریه پردازی و مقیاس سازی برای سنجش نظام ارزشی دانش آموزان نوجوان ایران. فصلنامه علمی- پژوهشی نوآوری های آموزشی ۱۳۸۳؛ ۳(۷): ۵۹-۳۳.

9- Bell HM. The Adjustment Inventory (Adult Form).